PRO: ARIS ET: FOCIS

LA VEU DE CATALUNYA

ANY V. Barcelona 10 de Febrer de 1895. NÚM. 6.

LA SOLUCIÓ DEL ASSUMPTO DE LES MURALLES

Ja tenim llesta la magna qüestió de les muralles. Ja es aygua avall la Real orde condemnant á Barcelona al pago d' aquells vinticinch milions y pico de pecetes, que, pera nostra ciutat, son una *bicoca*, segons un diari madrileny. Va presentarse als cossos colegisladors un progecte de lley reconexent que no s' havien de pagar tals milions perque 'ls terrenos son ben be de la ciutat; l' Alcalde, que era anat á Madrid, suplicá á l' un, atemoritzá al altre, se va fer seu al de més enllá, obtingué l' apoyo del general, que es *l' home de l' auca*... Un diari que tractava d' esgarriar la cria, va pendre mal, que d' orgue que era ja no ho es... en fí, lo Congrés votá 'l progecte, lo Senat dos quartos del mateix, y aquí tenim ja al Alcalde, que, al arribar, tingué la seva ovacioneta amistosa, y que fou saludat oficialment Fivaller número dos, per un senyor que no més deu conexer al nostre Fivaller número hu per haverlo vist á la plassa de Sant Jaume, girat d' esquena á la Casa de la Ciutat.

Aquesta es la relació breu y compendiada del triomf conseguit á Madrid per lo dret de Barcelona. Pera una pila de gent, ella es prou y casi be massa; sapiguent que no s' han de pagar los vinticinch milions, ja es lo que basta pera tenir un son tranquil.

Si quieres ser feliz como me dices,
no analices, muchacho, no analices.

¡Que be conexia 'l panyo aquella bona ánima esgarriada d' en Bartrina!

Peró, amichs meus, ho cal d' analisar. Que en defuge la dropería cobarda del egoisme, no es pas rahó perque hi consentím los qui aspirám á combatre la gran malura. Y donchs, analisém.

En l' episodi final d' aquesta qüestió de les muralles, en la recepció del Alcalde retornant de Madrid triomfador, hi faltá un personatge. De totes les enhorabones que arriba á alcançar un home públich la més estimable y enorgullidora, y la més significativa, es la enhorabona anónima; la que li donen les aclamacions de aquest poble que may falla per amistats ni conexenses, que 's mou, que condemna ó que glorifica segons l' impuls del sentit comú, que es lo més recte y justicier. En lo triomf del Alcalde 'l poble de Barcelona no hi prengué part.

¿No hi prengué part? Sí que n' hi prengué. En la arribada del Alcalde 'l poble no hi era, es cert; peró hi havía 'l silenci del poble. Lo silenci es també un llenguatge; y encara més, lo silenci pot arribar á ser la paraula més expressiva del llenguatge, diu un pensador.

Nostre poble no es pas dels més aflamables ni dels més fressetes; peró té una ánima generosa que s' enarbora davant les nobles accions, y 'l mena á donar esclatant testimoni de sos entussiasmes quan la ocasió s' ho val.

Sense tenir molt llarga la experiencia, po-

dri am citarne varies demostracions. ¿Quí no recorda aquella arribada incomparable del sant bisbe Urquinaona, venint de demanar clemencia al govern que anava á matar lo treball á Catalunya? No hi ha pas en nostra terra home més antipátich á la gent que no comareja en politiqueries que en Manel Planas y Casals, y, ab tot, ¿no sapigué oblidarho 'l poble catalá, no ho oblidá 'l poble de Barcelona, l' any passat, quan retornant de la perfidiosa campanya contra 'ls tractats de comers, va acompanyarlo ab afectuosa devoció fins al Palau de la Diputació, ahon rebé ab entussiasme verdader ses protestes d' amor y fidelitat als interessos catalans?

També l' Alcalde, senyor Collaso, ha anat á Madrid, y també d' allá ha revingut duhent vencedor al dret de la terra; ab la circunstancia de que son triomf es de resultats més apreciables pera tothom, puix la diferencia de pagar ó no vinticinch milions aviat es vista; ¿per qué, donchs, aquest expressiu silenci de nostre poble?

Lo poble corona al vencedor en la lluyta, y dexa passar indiferent ó acompanyantlo ab son silenci condemnador al qui, sortejant aquella, triomfá per tractes y conspiracions. A Catalunya es un nom popular, y, de part y d' altre, respectat, lo nom d' en Cabrinetty, que morí en la derrota, y no ho es lo nom d' en Martínez Campos, que en la matexa guerra, 's cenyí 'ls llorers del triomf; aquesta diferencia la explica un nom, lo nom del *Hostal de la Corda*.

Tornant al cas: Vinguda la famosa y execrable Real orde, la seva injusticia revoltá totes les conciencies, y 'l poble digué un mot: Resistencia. L' Alcalde entengué: oposició; y se 'n aná á Madrid pera aturar en sos efectes la Real orde insultant. Al cap d' uns quants dies, arribá un telégrama: Ha sigut concedida al Alcalde de Barcelona la gran creu tal; y 'l poble digué un altre mot, que no era precisament una falagueria pera l' agraciat. Després... ¡Oh! ja estava la cosa arreglada. ¡Aleluya! deya l' Alcalde, Barcelona ha triomfat; lo gobern acaba d' acordar al Alcalde que se sospenen los efectes de la Real orde, fins que 'ls tribunals hagen decidit sobre un plet que la ciutat entaulará alegant son dret sobre 'ls terrenos de les muralles. Aquest crit d' ¡aleluya! 's quedá sense ressó; un grandiós silenci respongué á la proclamació de tal victoria. Algú posá en paraules aquest silenci. L' Alcalde, que allavores va capirho, mudá 'l pensament y emprengué una nova via. Se redactá y fou presentat al Parlament un progecte de lley reconexent á Barcelona son dret sobre 'ls terrenos de les muralles. ¿Era que, finalment, los representants de Barcelona, y, ab ells, los representants tots de Catalunya, alçaven la bandera del dret que 'ns assistia, provocant á dins del Parlament, als qui volguessen contradirlo? La actitut aparexia gallarda; lo poble hi vegé 'l plantejament de la esperada batalla. L' Alcalde, y 'ls qui en la nova empresa 'l seguien, comensaven de serli interessants.

Lo progecte de lley aná al Congrés. Anavam á entrar en la lluyta?... Al cap de quatre dies, un telegrama 'ns deya: lo Congrés ha aprobat lo progecte de lley. Esperavam les remors primeres del combat, quan ja 'ns arribaven los llors del triomf. ¿Qué havía succehit?...

Desseguida 's va dir: lo progecte ja es presentat al Senat. Alguns diaris de Madrid, y un de ells en particular, obren una campanya furiosa contra les pretensions de Barcelona; aparexen articles plens de veri y vomitant injuries y penjaments, parlant de gent venuda al or de Catalunya, de rebeldíes de Barcelona, de la voracitat dels catalans, del seu egoísme anti-nacional, de regalo de vinticinch milions, etc., etc. Al mateix temps s' anunciava que 's presentaría vot particular, y que 'l progecte sería terriblement combatut. Aquets preparátius feren renaxer la confiança de que sería donada la batalla, de que, al fi, al dret de Barcelona li pertocaría la gloria de caure ó de triomfar en noble lluyta..... Lo vot particular ja va serhi; també fou veritat que en Fernandez Cadórniga, aquell inventor de la famosa *Cuna de la Patria*, s' alçaría en contra de Catalunya. Mes, ab tot, en un dir Jesús, venía altre cop lo telégrafo á dirnos: lo Senat ha aprobat lo progecte.

¿Qué havia succehit? nos tornám á preguntar. Havia succehit que l' Alcalde, devotament secundat per los representants de Barcelona y altres de diferents districtes de Catalunya, havia fet una campanya activíssima de tractes y negociacions, conseguint que diputats y senadors dexessen passar sense molesties lo progecte referent á les muralles; los uns seduhits per la amistat ó l' interés de partit, y 'ls altres guanyats per la por. Lo diputat republicá Sr. Baselga acaba de dir que ell d' açó de les muralles no 'n sabia res, pero que tenia donada paraula al Sr. Sol y Ortega de que votaria á favor del progecte, y axís va ferho; y 'l senador Sr. Fabié, ab los ulls fora del cap y la mirada esvarada, conjurá als seus colegues del Senat á que votessen lo pro-

gecte, perque ¡quí sap que podria haverhi á Catalunya, si se 'l combatia y rebutjava!

Per lo Congrés passá 'l progecte d' amagatotis; en lo Senat s' hi ofegá la discussió. No es estrany que á tal passatge se l' hage anomenat *matute*.

Lo bon sentit del poble comprén que no hauria sigut aprobat lo progecte de lley dels vinticinch milions, al menys sense una discussió llarga y empenyadíssima, á no haverhi la conxorxa de totes les miseries y corrupcions de nostre parlamentarisme; y 'l poble sent l' horror de les exhibicions d' exa podridura que té corseca-da la vida nacional. No demanará pas que li vinguen á cobrar los vinticinch milions, peró tampoch sembrará de llorers lo camí dels qui tornen vencedors en una lluyta repugnant é ignoble.

L' Alcalde y quants l' ajudaren en ses gestions han fet triomfar lo dret de Barcelona, es cert; peró 'l triomf no es decorós ni pera nostra ciutat ni pera la justa causa que ab tant zel com mal acert han defensada. Heusaqui lo que deya 'l gran silenci del poble en la arribada del Alcalde vencedor.

N. Verdaguer Callís.

LA LLENGUA CATALANA Y 'L GOVERNADOR SR. LARROCA

Als catalans que lluytám per la santa Patria abraçats á la bandera del Regionalisme, 'ns diuen separatistes. ¿Voléu una demostració completa, evidentíssima, de la improcedencia del calificatiu? Donchs aquí vá: Avuy nos sentím ditxosos, y aplaudím ab mans y cor á un funcionari del Estat, castellá, com no cal dirho, ¿sabéu perqué? Perqué no ha barrat les portes d' una dependencia del Estat espanyol á la llengua del poble de Catalunya! Nos diuen que volém fugir d' Espanya, y les nostres alegríes consistexen en que la Espanya 'ns vulga á nosaltres y á les coses nostres!

Y 'l cert es que la Espanya no vol als catalans, com á catalans! Abans que admétrens, prefereix trencar ses matexes lleys.

¿Que no? ara ho anéu á veure, tot marxant cap al nostre obgecte.

A Catalunya 's constituhexen associacions. Devegades—y ara, gracies á Deu, molt sovint—aquestes associacions tenen com á llengua de la societat la dels socis, la de la terra; y en catalá deliberen, y en catalá escriuen ses actes y sos estatuts. Aquestes associacions, com totes les del Regne, han de cumplir ab les prescripcions de la lley corresponent, la Lley d' Associacions; quins articles, al regular la fundació d' elles, manen que sien presentats al respectiu Govern Civil, als efectes de la aprobació y registre, dos exemplars dels Estatuts ó Reglaments perqué intenten governarse.

La associació catalana, que 's regeix catalanament ¿ha de cumplir la lley diferentment que les altres d' Espanya? Es induptable que no á menos que la Constitució sia una lley de privilegi pera los castellans y castellanisats. Partint de aquí, aquella associació agafará 'ls dos exemplars de sos estatuts, y 'ls presentará al Govern civil, dihent al oficial de la secció corresponent:—Senyor; venim á cumplir la lley; aquí té 'ls dos exemplars de nostres estatuts—L' oficial los pendrá, hi plantará 'ls ulls, y estarrufant les celles, vos dirá, tornantvos ab menyspreu los documents:—*¿En qué diablos de monserga está esto escrito?*—Senyor, está escrit en la nostra llengua; som catalans—*¿En catalán?... Aquí no admitimos nada en catalan*—Peró mire, senyor, que nosaltres hem de cumplir ab la lley; aquesta 'ns mana presentar dos exemplars dels estatuts,...—*Han de venir en castellano.*—Peró, senyor, si la societat no 'n té d' Estatuts castellans; la lley diu que cada societat presenti 'ls *seus* estatuts; no 'n tenim d' altra classe que dels que presentém... Ja podéu xiular quan l' ase no vol beure. Si voléu que 'ls tals estatuts vos sien admesos, no teniu més remey que trencar la lley, y, per comptes de presentar los estatuts propis de la associació, heu de presentar uns estatuts castellans, que, com á traducció dels verdaders, s' hi aproximarán més ó menys.

Després ve que, segons la lley, un colp la societat constituida, s' ha d' enviar al govern civil *copia* de la acta de constitució. Qué es una copia, no ho cal pas dir. Donchs be, ab aquesta prescripció tiránica del castellá, ¿cóm podrá la associació catalanament regida, conformarse á la lley? La acta es en catalá, perqué 'ls estatuts aprobats diuhen que 'l catalá es la llengua oficial de la societat; la copia, per conseqüent, ha de esser un document en catalá. Pero en lo Govern no l' admeten... y heusaqui com los vetlladors del imperi de la lley, falten á llur missió per mor de no transigir en son odi á les institucions espanyoles no castellanes.

Algunes associacions de les constituides per

aquest istil, han tractat de sortir á campanya á favor de la lley conculcada y de la dignitat dels catalans ofesa. En va: La associació catalanista de Vich y 'l Centre Catalá de Girona, vegeren sos esforços estrellarse en les penyes del castellanisme invasor.

Ara al constituirse la Associació Popular Regionalista de aquesta ciutat, s' ha repetit l' intent, mes ab distinta manera. Los jovens patriotes qui 'l formen se digueren ¡que es trist y revoltador d' haver d' argumentar axis! ja que la llengua catalana no te entrada en lo Govern civil com á llengua espanyola, pot ser lograriam ferli obrir les portes ab tracte de llengua estrangera. Y 's feu la probatura.

S' arreglaren dos exemplars dels estatuts catalans; se 'ls hi adjuntá una traducció castellana; tot plegat se subgectá al examen de dos honorables patricis, lo Dr. D. Joseph Balari Jovany, l' eminent filólech, y don Ramon Arabia y Solanas, l' ilustre excursionista, que, ademés, es intérprete jurat, y, ab lo testimoni que ells posaren al peu de la traducció castellana, abonantne la fidelitat, se presentá a la secció corresponent del Govern civil,

L' empleat s' ho mira, y, previ sempre l' estarrufament de celles, ho torna als interessats: alló no servía, perque en lo Govern civil no se admet res en catalá; ¡la irritant cançó de sempre!

Los interessats se digueren: ¿qui mana á ca 'n Ribot, l' amo ó....? Y de dret cap al Sr. Governador. Entrevistats primerament ab son secretari, aquest començá donant la rahó al oficial; peró en vista del testimoni que acompanyava á la traducció, vegé que 'l cas era mes serio, y consultá al seu superior. Allavores la entrevista dels interessats fou ab lo propi Governador, qui, enterat del cas, disposá que fossen rebuts los documents presentats. Hagueren de cedir totes les repugnancies del oficial que, ab tot y la orde del Sr. Governador, no eren poques, y finalment, los jovens de la Associació Popular Regionalista pogueren portar á sos companys los estatuts de la societat, escrits en catalá, aprobats y sellats per lo Govern civil. Si 'l Sr. Governador hagués vist la alegría d' aquella numerosa colla de patriotes catalans, al veure que, per primera vegada podíen contemplar un document catalá autorisat oficialment, hauria estat enorgullit de una orde, á primera vista, insignificant. Si ell sent, com hem de presumir, rectament l' espanyolisme, s' hauría convensut de que era aquell pot-ser son primer acte de verdader y llegitim patriotisme. Aquells catalanistes no se 'n savíen avenir; miraven los estatuts, y veyen be que eren los catalans; examinaven lo segell, y no podíen duptar de que era 'l del Govern civil. Ja podríen ensenyar á tothom, ja podríen pregonar á tot arreu, que, en l' any de gracia de 1895, havía obtingut carácter oficial un document escrit en llengua catalana.

Es una alegria que fa tristesa, es veritat; peró fins aquí no haviam encara pogut arribarhi.

Pot ser de mica en mica anirém lluny; aquest tracte d' estrangera ab que avuy ha sigut acceptada la nostra llengua, es un gran pas d' avensament sobre la absoluta proscripció á que l' Estat castellanista la tenia condemnada. Una nova camada es menos dificil y 'ns conduhiria pot ser á la consideració del catalá com á llengua espanyola.

Ja ho veu, senyor Larroca, á aquets catalanistes que avuy li venim á donar les gracies perque V., funcionari espanyol, no ha plantat al carrer la nostra estimada llengua catalana, arriben á dirnos separatistes. ¡Quin sarcasme! Los castellans nos trauen á fora, y 'ns titllen de que marxém! Vosté, senyor Larroca, ha donat una mostra d' entendre millor aquest geroglífich del espanyolisme.

N. Verdaguer Callís.

LA ESTÁTUA DE 'N ALONSO MARTINEZ

La campanya iniciada per nostre setmanari contra lo desgraciat progecte de colocar en lo Palau de Justicia la estátua d' aquell autor del Códich Civil, á qui sols se coneix en nostra terra com á trepitjador dels sagrats furs de la Justicia, va axamplantse cada día y prenent majors proporcions; ajudant Deu y 'l patriotisme dels catalans, aviat tindrá les corresponents á la magnitut del nou afront ab que 's pretén abusar de la ja prou rebaxada humillació de Catalunya. Quan açó sia ¿que 'n traurán de sa conxorxa l' odi dels uns y la defecció dels altres? La onada del amor á la patria catalana passará bullenta y forçuda, y escombrará aquestes miseries.

Mentrestant, pláunos assenyalar avuy com un episodi interessantíssim de la present campanya, la presentació á la Academia de Llegislació y Jurisprudencia d' una proposició sotscrita per lo savi professor de Dret en nostra Universitat y valiós patrici D. Joan Permanyer, y per lo jove advocat y ferm propugnador de nostra causa don Lluís Durán y Ventosa, solicitant que la Academia acorde significar, á qui de dret cor-

respón, la revocació del acort de colocar en lo Palau de Justicia la estátua del autor del Códich Civil.

Lo President, D. Joseph Planas y Casals, no pogué impedir que dita proposició fos presa en consideració; peró no es duptós que no afavorirá 'l que sía aprobada. Per açó, veyentse en la sessió del passat dimecres ab la pedregada á sobre, puix la majoría dels advocats allá presents hauría votat en favor d' ella, reservá l' acordarhi pera la sessió vinenta.

Catalunya té enemichs y té dolents fills ¿Hi haurá dins de la Academia qui gose abogar per la injuria que s' intenta á Catalunya? Ne tenim molta por, y encara temém que sía afexugadora la legió dels desafectes á la terra. Peró, de totes maneres, allá hi serán los advocats fidels al patriotisme, y allá serán pera combatre en noble lluyta per la dignitat de la adorada Catalunya

DOS ARTISTAS

Ho eren de debó, y al cel reposin, los pintors, don Lluis Rigalt y Fariols y D. Ramon Martí y Alsina morts l' any passat, que bé pot dirse fou any de desgracia pera l' art catalá.

Abdós se guanyaren ben bé, per dret de conquista, dada la época en que 's desenrotllá la seva obra, lo títol de mestres, y abdós, com á tals, ja particularment, ja com á professors de nostra Academia Provincial de Bellas Arts, escamparen grá que encare lleva.

Just y degut es, dónchs, que nosaltres, que sense altre mérit que la bona voluntat observém y estudiém lo moviment artístich de nostra terra, tributém un recort á aquestes dues figures respectables, fonament y columna en que s' ha apoyat lo renaxement pictórich catalá.

Es premisa acceptada que D. Lluis Rigalt y D. Ramon Martí foren, aquí, los precursors de la escola rural naturalista que tanta gloria y honra procura á Catalunya en los moments actuals. Ells sentaren, sobre base ferma, los primers grahons per ahont deurien emfilarse, caracterisantse cada dia més, los paissatgistas de nostra terra. Per aquells grahons pujaren lleugers lo plorat Vayreda, lo fecundissim Urgell, l' infatigable Pellicer, lo fastuós Galofre (B) lo decaygut Armet; en ses llissons aprengueren en Torrescasana, en Teixidor, en Miralles, en Trias, en Benavent y altres y altres: es á dir tota la joventut que despertava entusiasta y se sentia cridada á rendir culto al art.

Si altre valor no tingués la seva obra tindría lo de haver encarrilat aquest floret de gent pels camins de la veritat, ensenyant los principis de llivertat, que ells no practicaren per vici de herencia, y enamorantlos, fins á la passió, de la naturalesa que ells adoraven y sentien ab forsa y que per falta de medi ambient, més que técnich, no arribaren á traduhir ab la fidelitat y espressió d' avuy.

Los recorts que tenim de sa carrera y les obres que han dexat proben, encare més, precisen que la seva vida artística fou una vida de sacrifici, heróica per ells y una vida de caritat pels altres.

Sacrificis per en Rigalt y caritat pels que li venien darrera representa l' haver trevallat, per educació académica, dintre de aquell art enterch y quadriculat de principis de sigle quan ell sentía per dintre la tentació del natural, lo moviment y voluptuositat de la linea que á la fi lo decidiren á proclamarse ingénuo, independent. Clarament ho proven aquelles sortides que, ab permis esprés del Capitá General, feya ab sos dexebles fora muralles pera encararse ab la naturalesa, pendre banys de llum y respirar ayre lliure; la série de escursions que feu per nostra terra com buscant feyna de espansió al seu llapis y la multitut de instantáneos, apuntes lleugers, dibuxos y ayguades que tothom ha pogut véure en la Esposició organisada fá poch per la Academia, en les Sales de Llotja.

De l' estudi de tot axó, y dada la época en que en Rigalt ho feya, quina personalitat més simpática y més interessant no 'n resulta? Com á dibuxant prompte, fácil, segur y precis pochs lo guanyaren may. Qualsevol cosa que 'l flechés ho apuntava y en general tenía lo bon gust de dexarse flechar pes coses interessants. La série de dibuxos y ayguades recorts de la Barcelona que ha desaparegut; finestres, portals, travessies, carrerons, jardins, claustres, torres, muralles, edificis, monuments, etc., valen un tressor y constituex segurament la documentació gráfica més complerta y potser única que pot ressucitar á la vista la ciutat comptal, tal com era avans de la revolució del 68.

Ademés d' aquest dibuix rápit y seguit ab que transportava la silueta y lo bulto dels obgectes eren lo seu fort la perspectiva y lo paisatge que, per lo que toca al color, sentía encare d' una manera anticuada als ulls d' avuy familiarisats ab les vibracions del color y de la llum, pero que llavores ja eren una última paraula, dat que precisaven lo moviment y la tónica de les masses. Ab aquestos elements, observador dels efectes y conexedor dels estils més en boga, no es estrany que cultivés, també ab éxit, l' art decoratiu y la escenografía, especialitats que li feren una reputació.

Heusaqui apuntat lo valor intrínsech y lo carácter impulsiu, cap al paisatge naturalista, de la obra d' en Rigalt, que s' aná despullant del trajo petrimetre, de reglament, de imposició, académich, pera vestirse, un xich d' amagat, poch á poch, lo trajo romántich y darse les mans ab lo que vestí, lluhintlo á tot rumbo, l' art d' en Martí y Alsina.

La obra d' aquest artista ja fou més descarada, y pasi la paraula, més fou també, com la del altre, obra de abnegació y de caritat.

En efecte, volia abnegació lluytar tota una joventut pera treure los drapets al sol y destruir lo que era fill

d' una época; lo que los anys sancionen y en conseqüencia arrela; lo que lo públich del temps creu y vota per bó. Volía abnegació, sacrificar un temperament, aptituts naturals, estudis y descubriments subsegüents no més que pera llensarse en brassos del art sensó, anémich y rutinari del any quaranta, al fi de inocularli salut y forses que li permetessen rumbejar espontáneament á la llum del sol.

Axó feu en Martí y Alsina: y mentres vestía d' ampulositat romántica les seves composicions, ja fora de motllo per lo espontáneas ó descuydadas, que cridaven l' atenció y afavoría la sort, lo seu talent, sempre bullidor, ansiós y espansiu, sentía formigors d' un mes enllá; li causaven atracció y domini los espectacles naturals; descubría punts de vista y aspectes ignorats; infatigable, hi buscaba solucions y atrevit les propagaba, tan per satisfacció propia com per profit dels demés.

Per aquestos camins lográ fer al art la caritat de obrirli les portes al ayre lliure y abocarli clarors, diafanitats y ambents reals y ferli sentir les palpitacions de la naturalesa vivent; dexantlo campar pels seus respectes segons la impressionabilitat, vissió y sentiments de cada hú: essent causa axó de que lo paisatge se 'n gaudis més que cap altre manifestació de la pintura.

Es cosa sabuda que á mitjans de la centuria era molt l' ensopiment y molta la indiferencia del públich per les arts plásticas; y n' obstant consta que, entre los iniciats feya sensació y promovía discusions, l' aparició d' un quadro, los primers passos de la obra inesperada d' en Martí y Alsina, mirada de reull per uns, ab simpatía per altres y calificada per tots de revolucionaria.

Realment, avuy per avuy cap manifestació modernista per exagerada ú original que sia fá la sorpresa, demostra lo valor, ni enclou la importancia de aquelles. Llavores era l' esfors inicial y aislat d' una tendencia completament desconeguda ó estranya; era lo atreviment personal en contra de la imposició rutinaria d' una majoría viciada, y avuy es lo fruyt natural y abundós d' una escola classificada y en plena evolució; es la producció d' una pila que ja tenen partit y se apreten de colçes uns ab altres pera resistir y avansar.

A part d' axó y per lo molt complexa també resulta altament meritoria la obra d' en Martí y Alsina. Sa producció abarca los més variats horitzons y gracias probablement á la pitrada que cometé de passar la frontera y anarsen á estudiar per França y Bélgica fugint del encongiment que 'l rodejava, la seva personalitat valenta, decidida y fogosa, aná familiarisantse ab una pila de géneros, al mateix temps que procurava lo major esplendor als escenaris naturals; que es la característica, la nota que accentua y avalora principalment lo seu trevall regenerador. Ell ha dexat desde la gran pintura d' aspecte teatral, inspirada en episodis gloriosos de nostra historia, fins al quadro de caballet; ell ha estat retratista lluytant ab la semblansa y precisió del modelo, y, influit potser per Rubens, amant del desnú, que estudiava ab especial carinyo; ell ha pintat bodegons, flors y fruytas á desdir; ell, finalment, ha estat un marinista y paisatgista de primera forsa.

Totes aquestes tecles les tocava ab bones disposicions, més cap com aquesta darrera li responia ab tanta sinceritat, procurantli un títol d' especialista, que li valgué molt pera adinerar sos quadros y escampar la fama de lo seu nom.

Les visions plácides y tranquiles de la naturalesa no lo tentaven gayre, sens dupte per estar en contradicció ab lo seu esperit batallador. Ell sentía predilecció per los estats moguts, per los moments d' agitació ó perturbació atmosférica, per los espectacles estraordinaris y dominat per llur atracció cuytaba á reproduhirlos ab tota la forsa y claretat que podía. D' aquí, aquella série de paisatges, de composició casi sempre equilibrada, castigats pel vent, d' aquí aquelles riberes y torrents regalant pluja, d' aquí aquells cels aturbonats y tempestuosos; d' aquí aquelles marines en temporal; d' aquí aquell cop d' ull grandiós é imposant dels seus quadros. Les regles técniques ja no resaven per ell y de les modalitats y ductilitats del color no n' entenía gayre, mes ell sortía ab la seva y á copia de atreviments, empastats y gruxos treya efectes plens de vigor, relleu y vitalitat.

Lo carácter inquiet y evolutiu de la obra d' en Martí es evident, puig á pesar de créxer y popularisarse en plé romanticisme la veyém escaparse tan com pot de sa influencia; la sentim com forceja per despullarse de la vestimenta inútil que no li permet volar; com romp la tradició y motllos vells y practica llivertats; com s' agrada de les variants innombrables, riques y exuberants de la natura y tendeix á reproduirne sos aspectes d' una manera sincera, clara, transparent y viva.

Ficsats aquestos antecedents y apreciacions nos sembla que de sobres queda justificat lo mérit sobresalient de D. Lluis Rigalt y la genialitat d' en Martí y Alsina: quedant al mateix temps prou precisada la trascendencia beneficiosa del seu trevall; desde 'l moment que encarna los dos esforsos més intensos y personals que s' han fet á favor del art, y sintetisen les dues evolucions més marcades que en lo transcurs del sigle han influit directament, han procurat desenrotllo y ajudat al carácter y significació de nostra pintura *plain air*.

Al desaparexer del mon dels vius abdós artistes y al apoderarse lo recort y l' admiració dels seus llegats no podiam menos de consignar, en lletres de motllo, sa escepcional importancia.

Axís, cumplint ab justicia y per obligació, hem apuntat també les fases intermitjas per que ha passat nostra escola ruralista pera arribar al seu periodo de esplendor; hem comprobat la conseqüencia de ses manifestacions y hem vist l' encadenament de la obra académica y reflexiva que ja fuig del tó de la época,

ab la obra que destrueix ab entussiasme y crea ab independencia y ab la obra verista de avuy: obra que no admet més imposicions que les de la naturalesa mentres dexa lo camp lliure á tota classe de medis, espressions, visualitats, refinaments, idealisacions y misticismes que sien fills de una sensibilitat, d' un temperament, d' una subjestió ó d' un estat psicológich.

JOAQUIM CABOT Y ROVIRA.

Janer 1895.

LA SORRUDA

Ah! benaventurat l' home qui ensopega una muller virtuosa, afable, d' un bon génit! Ja ha tret la rifa. Mes, quants ho poden dir axís? No gayres dotzenes; y, per una ó dues que 'n trobaréu, quantes d' altres qui son tacanyes, ú malgastadores, vagamundes, xerrayres ó sorrudes.

D' aquestes darreres era la Quica, la dona de 'n Galté—qui tenía temps passat l' hostal de Sant Joan Petit. No pas que fos dolenta: no més que si alguna cosa no li queya bé, per compte de planyes, de rondinar, de cridar, s' ensorrunia.

Dient la veritat, tot lo que 'l seu home li manava, era tant aviat fet com dit: parava y desparava la taula, servía á tothom, rentava 'ls plats, ho vigilava tot .. no se li podia allevar que era una mestressa de primera, y molt remirada; peró encara en Galté no la contradeya ¡al diatxus! No ho volguéu saber.

Un dilluns al demati aquest li diu:

—Tinch ganes de menjar fasols, á dinar.

—Jo més m' estimaría pésols.

—Ja saps que 'ls tinch aborrits.

—Peró 'ls que tenim ara son tant fins! Se fonen!...

—No 'n vull, te dich! Me donarás fasols, y llestos.

Ah! Fillets, li va donar fasols... Peró des d' aquell moment, se quedá muda com un mort, y posá uns morros de quatre pams. ¿Quan penséu que va durar aquesta funció? Creuríau que 'l diumenge vinent encara no havía desencastat la llengua?

Ell que conexía la peça—y que tenía bon provehiment de paciencia, la dexava fer. Peró al cap y á la fí, n' era tip fins als ulls.

Y com manegarho? En una casa,—y sobre tot en un hostal—sempre cal dirse alguna cosa: una vegada falta ví; l' altra vegada no hi ha pá; ara 's cerca la clau del celler, després la del armari; qui s' ha dexat un paraygues que volen saber de qui pot ser: avuy marxa un parroquiá sense pagar... En fí, tantes coses! Y ab franquesa, no es gayre agradós de veure que vos dirigiu á una cristiana que, ab los sentits ben cabals, vos fá sempre 'l mateix cas que si parlesseu á la paret.

Tornant al cas, lo diumenge al vespre, cap á les nou, quan ella va ser al llit, en Galté se 'n pujá á la cambra ab tres candeleros á cada má; torna á baxar, y remonta portantne altres tants; després va á cercar quatre bombetes d' oli, després tres quinqués, després quatre llanternes, després un disbarat de llums de ganxo y gresolets. Ho encén tot, y ho posá damunt la calexera y les dues cadires que li feyen costat, tot tant ben distribuit que semblava un altar del Mes de María.

La Quica, á qui 'l soroll havía trencat lo primer son, mirava, mirava; may de la seva vida havía vist tants llums plegats dins una cambra. Obría uns ulls com unes finestres: peró rés de dir ase ni bestia. Deu la 'n guardés!

L' hostaler obra 'l calaxó de la tauleta: ne trau, l' un després de l' altre, dos parells de mitges de llana, sis mocadors, una dotzena de corbatins; ho gira, ho remena, ho espolsa bé, y ¡ala! á un recó.

Havent buydat lo calaxó, cap á la calexera. D' aquí 'n tráu mocadors, cobre-espatlles de les festes y dels díes feyners, cófies, cotilles, calcetes y enaguets del menut, faldilles, corbates... Y vinga regirarho y examinarho tot! Y, acabat de repassarho bé, cap á la pila del racó.

Escurada la calexera, emprén lo guarda-robes, un guarda-robes á la antiga, que semblava una arca de Noé. — D' estovalles, de tovallons, de mitges de llana, de mitges de coté, de camises d' ell, de camises de la dona, de la noya, del petit; de güeltes, de faldilles, de calces, de llançols, de llassades, de bánoes, d' enagües, de roba y de robeta, 'n voléu més? N' hi hauría hagut pera vestir á tots los pobres de la comarca.

Y aquí som, espolsa que espolsarás! Y ¡au! cap al pilot!

Y tot açó ho anava fent ab un cuydado, ab una atenció que hi havía que veure. A cada moment mirava entre peus, com si hagués esperat que d' aquells vestits, d' aquelles peces de roba 'n caygués alguna esquisitat.

Finalment la Quica no 's pogué aguantar més; los nirvis li ballaven ja feya estona, de veure axís remenar son bé de Deu, que era net com una patena y que tenía una sentor de bugada que embaumava.

—Y bé, digam ¿que cercas? li cridá...

—La teva llengua! Ell li respón, plantantli la vista á sobre. Ara que ja la he trobada, vaig á agranar la euga, després tancaré y vindré al llit. Mentres m' esperas, posarás aquestes coses á son lloch, me sents?

La hostalera, pobreta! no va pas replicar. S' axecá, apagá 'ls llums, dexantne sinó un d' encés; y, acabat, de mica en mica, ho arreplegá tot, y ho plegá y ho tornà á son lloch. La feyna durá una hora ben complerta.

Si vos digués que no tenía una regular enquimerada, sería una mentida. Peró tapá 'l foch ab la cendra, y, l' endemá demati, la sorrunería li havía passat.

Per la traducció: FRANAR.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—La *Lliga Regional* de Manresa, de conformitat á lo previngut en sos Estatuts, ha nombrat la comissió de «Ciencies, Arts y Literatura» quins president y secretari son los Srs. D. Olaguer Miró y don Isidro Torrens, y la de «Agricultura, Industria y Comerç,» presidida per D. Lluís Espinalt y Padró y desempenyant lo cárrech de secretari D. Francisco Capella.

—La Junta Directiva del *Orfeó Catalá* ha quedat constituida en la forma següent: *President,* D. Joan Millet y Pagés; *Vice-president,* D. Joseph M.ª Planas; *Secretari 1 er,* D. Joaquim M.ª Ribalta; *Secretari 2.on,* D Domingo Muro; *Tresorer,* D. Tomás Millet y Estapé; *Vocals,* D. Abel Bonet, D. Joseph Marbá y D. Pere Ventura; *Bibliotecari,* D. Anton Guerrero.

—Lo dia 31 del mes passat en lo *Centre Excursionista de Catalunya*, després de la sessió preparatoria pera la escursió á Empories, Roses, monestir de Sant Pere de Roda y Llansá, llegí don Pere Pagés la Memoria de la escursió á Tamarit, escrita per don Pau Teixidó, delegat del Centre á Rodonyá. Lo senyor Teixidó, tot describint l' itinerari, conta una bonica tradició referent al Sant Christ del poble de Salamó, y entra desseguit en nombrosos detalls referents al poble, castell, capella, astiller, etc., del abandonat poble de Tamarit, esplicant nombrosos datos históricbs referents al marquesat d' aquest poble, al mateix temps que dedica elogis al actual senyor Rector perque ab les despulles artístiques que tot sovint descobreix en ses investigacions, va formant un museu que compta ja un regular nombre de curiosos obgectes Hi hagué esposades una porció de fotografies de la escursió y una destral de pedra (época prehistórica) trobada durant la escursió y que passará á aumentar les coleccions del *Centre*. La Memoria del senyor Teixidó fou mol aplaudida.

—Lo vinent dijous, será presentada per una Comissió del *Centre Escolar Catalanista,* al Ilustrissim senyor President de la Junta d' obres del nou palau de Justicia d' aquesta ciutat, la protesta que dita associació, ab la cooperació de les societats regionalistes de Catalunya, ha formulat contra 'l progecte de posar en lo esmentat palau la estatua d' Alonso Martínez.

—Víctima d' una terrible malaltia, morí 'l dilluns passat á Sant Andreu de Palomar, 'l qui en vida fou nostre benvolgut amich y entussiasta company de causa D. Manel Ximeno y Planas. Convençut adorador de la noble causa revindicadora dels drets de la Patria Catalana, no per ésser modesta la esfera en que sa existencia 's desenrotllava, dexa de llegarnos recorts d' agrahiment, tant més notables, com sacrificis y grandesa de carácter suposa la posició que tenia, puix junt ab l' inoblidable Serra fou un dels iniciadors del *Foment Catalanista*, y quan les necessitats de la vida l' obligaren á establirse en la vehina població de Sant Andreu, fundá lo *Centre Catalá* d' aquell poble y dirigí lo setmanari *La Bandera Catalana,* sostinguda algun temps á costa de grans sacrificis. Ses bones qualitats personals y son may esmortuhit entussiasme, li valgueren la adhesió d' un gran nombre de companys de causa, que li prestaren en sos darrers moments los cuydados que son estat exigía. Poch abans de finar, sentint acostarse sa darrera hora, recomená encare als amichs que el voltavan, no desmayessen en la defensa de la causa revindicadora dels drets de nostra Patria, ja que ell havía de dexar eix mon.

Son enterro, que tingué lloch l' endemá, fou una veritable manifestació de dol per tan sensible perdua, assistinthi nombrosos delegats de la prempsa y associacions catalanistes, y molts amichs y companys de causa del finat. Sobre 'l feretre s' hi posá una corona ab un rich llaç dels colors nacionals de Catalunya, que portava la dedicatoria: «A son bon company, los catalanistes.»

Al donar á sa apreciable familia nostre sentit pesam, pregám al bon Deu haja acullit la ánima de nostre amich y recomenám á tots nostres llegidors dediquen en ses oracions un recort á sa memoria.

—Entre les moltes protestes rebudes per lo *Centre Escolar Catalanista* contra la projectada estatua de l' Alonso Martínez, n' hi ha una de molt entussiasta firmada per varies senyoretes d' Olot.

—La *Associació Popular Regionalista,* ha cumplert ja totes les disposicions necessaries pera poder constituirse; havent la Junta organisadora circulat los corresponents avisos á tots los inscrits, pera lo Concell general de constitució que tindrá lloch demá dilluns á les nou del vespre, en lo local social, situat en lo carrer de la Tapineria n.º 33, 1.er. En aquesta reunió, además de tenir efecte la elecció del Concell Directiu y demés actes acostumats en semblants ocasions, se proposará la adhessió de la societat á la *Unió Catalanista* y á la protesta del *Centre Escolar Catalanista*, contra 'l progecte d' axecar una estatua al enemich de nostre dret D. Manuel Alonso Martínez.

Sentím també molta satisfacció en poguer fer saber á nostres estimats lectors, que la naxent associació ha obtingut que sos estatuts fossen admesos á registre en llengua catalana. A obtenir aquest feliç resultat, han contribuit algunes distingides personalitats de nostra terra ab la autoritat de son nom, y l' actiu secretari de la comissió organisadora En Joseph M.ª Monfort, auxiliat per sos consocis En Víctor Batlle y En Lluís Badia, portant á cap totes les gestions ab la major constancia y entussiasme.

Felicitám de tot cor á la *Associació Popular Regionalista,* per la notable victoria ab que inaugura ses tasques.

—Lo día primer d' aquest mes celebrá sessió pú-

blica la secció de Medicina del *Centre Escolar Catalanista*, en la que 'l soci D. Francisco Terrades disertá ab molta erudició sobre la resistencia que ofereix l' organisme á les infeccions. Analisá les diferentes vies de introducció que l' organisme humá ofereix als gérmens patógens, estenentse y considerant lo perque de la inmunitat.

Ab una lleugera esposició dels principals principis que informen la teoría bactereológica, acabá 'l senyor Terrades sa disertació, que sigué sumament aplaudida per los molts estudiants de la Facultat de Medicina que 's trobaven en lo saló de sessions.

Després d' una animada discussió, en la que hi intervingueren alguns senyors socis, lo president de la secció Sr. Girona, axecá la sessió.

—Nostre estimat amich y distingit company de causa, D. Manel Folguera y Durán, ha sofert la sensible pérdua del seu pare polítich D. Fidel Poal y Jofresa, ex-diputat provincial per Tarrassa, que morí lo dia 3 d' aquest mes.

Al donar á nostre amich y á tota sa apreciable familia nostre sentit pésam, pregám á nostres llegidors no obliden en ses oracions la bona memoria del finat.

—Una nova esposició de fotografies acaba d' instalar lo saló de *La Vanguardia*. Consta de les 41 hermoses fotografies de Londres y sos voltants, que l' any passat exposá lo distingit escursionista D. Ramón Arabia y Solanas en la esmentada associació ab motiu de donar ses notables conferencies esplicant sa visita á la capital d' Anglaterra.

La matexa associació celebrará aviat una solemne sessió necrológica á la memoria del que fou son distingit soci lo inteligent numismátich D. Arthur Pedrals (A. C. S.)

—Lo *Diario del Comercio* ha publicat un article aconsellant á nostre Alcalde, pera que procure la definitiva urbanisació de la plaça de Catalunya, y que en lo bell mitx s' hi axeque un grandiós monument á Catalunya y á sos fills més ilustres.

La major part de la prempsa diaria ha donat compte de l' esmentat article, sense que tan plausible idea haja tingut contradictor.

—Está malalt, d' un xich de cuydado, lo respectable escriptor regionalista y molt estimat amich nostre don Joseph Coroleu. Que 'l bon Deu l' assistesca y li concedexi una bona millora.

—Don Felip Camps y Comas y D. Olaguer Miró, fill y gendre respectivament d' en Camps y Fabrés, lo poeta de *Les tres cordes del arpa*, (qui al cel sia), han fet estampar á Manresa, en dos hermosos volums, les obres escullides d' aquell baró de memoria inmortal entre 'ls bons fills de Catalunya. Agrahim als anomenats senyors lo valiós servey ab que han vingut á contribuir á la glorificació de la Catalunya renaxenta, y els donám les grans mercés de la atenció que 'ns han tinguda. La apreciació d' aquestes obres queda confiada al expert judici de nostre company Omar y Barrera.

Castella la Vella.—L' ilustre novelista de la *Montaña* y bondadós amich dels regionalistes catalans, en Joseph María de Pereda, acaba de publicar una novela titolada *Peñas arriba*.

Açó de poguer assaborir una nova producció del gran escriptor que, d' una banda, 's pot dir que monopolisa les gallardíes de la llengua castellana, y que, d' un altre costat, sadolla totes ses págines d' aquest esperit cristiá y d' afecció superior al terrer, que es nostre enamorament, constituheix sempre una noticia alegredora. Mes, ara, ho es doblement pera 'ls qui estimám tant com al Pereda escriptor, al Pereda amich y company.

Bizcaya.—Llegim en nostre bon company *La Renaixensa:*

«En lo saló teatre del Patronat d' Obrers de Bilbao s' hi ha estrenat una sarsuela euskara en tres actes, titulada *Bizcaytik Bizcaira*, lletra y música del prevere D. Ressurrecció María Azkue.

»L' argument está basat en lo servey militar, fentse ressaltar lo poch amor que tenen á la llar y á les tradicions de Bizcaya ls minyons llicenciats, quan tornan del servey, y la despreciació de costums desde que 'ls candidats començaren á comprar vots per diner.

»S' ocupa també dels mestres d' escola, que tractant de secundar les disposicions del Govern central contra la llengua bascongada, prohibexen als seus alumnos parlar en bascongat.

»La obra abunda en cançons y *zortzicos* molt originals, que 'l nombrós y distingit públich feu repetir.

»Lo tercer acte acaba ab lo *Guernikako-arbola*, que feu corejat per tota la concurrencia, la qual cridá al baxar lo teló ¡Viscan los Furs! ¡Visca Bizcaya!»

—La Diputació foral d' aquest antich Senyoriu, ha dirigit una espresiva carta d' adhesió á la Diputació alabesa, ab motiu de la questió originada per la conducta anti-foral del governador de Vitoria.

Guipuzcoa.—La Diputació foral d' aquella regió, se reuní lo día 31 del mes passat, al objecte d' acordar la conducta que deu seguir ab motiu del conflicte alabés. En aquesta sessió hi dominá 'l criteri de distingir les dues qüestions que l' esmentat conflicte entranya: una referent á les atribucions invocades per l' Ajuntament de Vitoria, conforme á práctiques forals privatives, que té sols interés local y afecta á son régimen interior, y altra originada per les declaracions del governador civil d' Alaba, fundades en la negació absoluta de tot vestigi del especial régimen de les provincies euskares y que soposen sa complerta nivellació ab les demés regions d' Espanya. Aquest darrer aspecte es d' interés general á totes les provincies basconabarres, y no pot dexarse passar sense oposarhi la més enérgica protesta.

De conformitat ab aquest criteri, la Diputació gui-

puzcoana acordá oferir á sa germana alabesa sa més entussiasta cooperació, nombrant als diputats senyors Lilí. Mocoroa y Machimbarrena pera que assistesquen á la junta de les quatre diputacions euskares, que aviat deurá reunirse en la ciutat de Vitoria.

ESTRANGER

Suecia-Noruega —Lo ministeri de Noruega, presidit per en Stang, presentá al rey la dimissió l' ultim dia del mes prop-passat. Causa d' ella ha sigut lo resultat de les darreres eleccions, que comunicarem ja á nostres lectors. En elles obtingué majoria l' element radical, partidari de les revindicacions nacionalistes de la Noruega contra les absorcions y predominis de la Suecia. Per lo tant, ara 'l rey haurá de confiar lo govern á en Steen, capithost d' aquest partit; y açó pot dur grosses conseqüencies. Los radicals de la Noruega, y també una part dels moderats del partit Stang, pensen que 'ls interessos de la Noruega son gravement perjudicats en quant sos assumptos son administrats á l' estranger per diplomátichs y consols qui representen també á la Suecia, y que, gracies á la obsequiositat del ministre d' Estat, qui es sempre un suech, son suechs casi tots y reben instruccions beneficioses no mes pera la Suecia. Lo partit radical reclama la creació d' un ministeri d' Estat y d' un cos diplomátich especial pera la Noruega, y pera obtenirho, están determinats á portar les coses al cap-de-vall. Si lo rey s' hi nega, si la Suecia no ho accepta, pitjor; la unió 's trencará y 's passarán sense 'l rey.

Gran Bretanya —Sobres lo *bill* agrari pera la Irlanda, en Morley, qui n' es l' autor y que será son introductor en la Cambra dels comuns, ha declarat als seus electors de Newcastle que contindrá moltes de les proposicions formulades per en Parnell en 1883 en un progecte de lley, y que l seu obgecte es operar una reforma final en les lleys agraries de la Irlanda actual.

Austria.—En la Dieta de Bohemia, en Rieger, capithost dels vells-txechs, ha presentat una proposició inspirada en lo sentit de fer un compromis entre 'ls dos elements del regne, alemanys y bohemis. En la votació d' aquesta proposició se han unit vells-txechs y joves-txechs.

Alemanya.—En la discussió haguda en lo Parlament alemany sobre 'l regiment de la Alsacia Lorena, lo diputat Preiss, combatent la cláusula anomenada de la Dictadura, pronunciá exes nobles paraules:

«Jo partexo d' aquest punt de vista, que, en la vida pública la llealtat es lo primer manament. Suposém, per exemple, que la guerra del 1870 hagués tingut un resultat diferent, que la França s' hagués anexionat territoris alemanys y que ara 'ls habitants d' aquets territoris anexionats vinguessen, al cap de vintiquatre anys, á declarar que son escelents francesos. Tots los qui sou presents giraríau la cara ab horror á semblant gent. Vosaltres los tindríau per uns miserables sense conciencia... Heusaquí lo que en certa manera 'ns demanáu á nosaltres. Nosaltres no ho podém fer, si volém obrar honradament.

«Lo que creyém un dret nostre no ho volém pas comprár per una declaració com la indicada, á despeses de nostra propia estima y de la estima del mon civilisat qui compren ab nosaltres que no 's pot, en son fur interior, mudar de nacionalitat com se muda de guants.

. . . . . .

«Jo pertanyo á la nova generació del pays, y dech dir açó: Si no es introduhit á Alsacia-Lorena un regiment de llibertat, la generació jove será cada dia més allunyada de la fusió ab la Alemanya».

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

La Pagesía. Barcelona, 2.ª quinzena de Janer: *¡Quina vergonya!* per Rubí. Atinades consideracions inspirades per la desaparició de la revista *Los Vinos y los Aceites*, per falta de suscriptors.

La Esperanza. Granada, 29 de Janer: *¡Vivan los fueros!* per Kristman. Article referent á la qüestió alabesa, copiat de *El Correo Español*.—*La bandera española*. Esplica l' origen tradicional del escut de Catalunya, que ha donat sos colors á la bandera espanyola.

Euskal-Erría. San Sebastian, 30 de Janer: *El monumento á los fueros*. Copia del important document que la Comissió del Monument als Furs ha dirigit á la Diputació foral de Nabarra y al Ajuntament de Pamplona.

Setmanari Catalá. Manresa, 31 de Janer: *Catalunya y lo Regionalisme*, per P. Transcrit de *Lo Catalanista*.

—7 Febrer: *Demostració de com la iglesia vol que la doctrina católica s' ensenyi y propagui en la llengua que parla 'l poble, per ésser aixó lo més conforme á la rahó natural y lo més á propósit pera traure lo major fruyt de ses ensenyances y práctiques*, per D. Jaume Oliveras y Creus.—*Lo Regionalisme y don Emili Castelar. (Carta á don Alfred Brañas)*, per D. Salvador Golpe. Traduhit de *La Unión Gallega*.

La Renaixensa. Barcelona, 1 de Febrer: *A favor dels nostres drets*. Parla del informe que 'l Colegi d' advocats de Reus ha dirigit al ministre de Gracia y Justicia, demanant que 'ls tribunals dels territoris ab idioma y dret propis, estiguen constituhits quan menys, per dues terceres parts de funcionaris naturals de la regió respectiva.—*Los gallegos*, per D. R. Balsa de la Vega. Traduhit de *El Alcance* de Santiago de Galicia.

—3 de Febrer: *Discurs llegit per D. Francisco de S. Maspons y Labrós, president del «Centre Excursionista de Catalunya» en la sessió inaugural del corrent any académich per dita associació.*

—5 de Febrer. *Un recurs important*, per D. Lluis Durán y Ventosa. Se refereix al interposat per nostre

distingit company de causa D. Emili Saguer y Olivet, contra una resolució d' un Registrador de la propietat, en que 's donava, com d' aplicació á Catalunya, la institució del concell de familia.

Lo Somatent. Reus, 1 de Febrer: *Discurs de gracias llegit per lo vice-president del «Centre Escolar Catalanista,» don Joseph Mallofré, en la sessió inaugural de las tascas del present curs per aquella associació.*

—6 de Febrer: *Brindis llegit en lo dinar anyal del «Centre Excursionista de Catalunya»*, per D. Dionissi Puig.—*Injusticias contra 'ls catalans.* Contestació á alguns insults dirigits á nostra terra per lo periódich *La Andalucía*, ab motiu de la present qüestió dels blats.

—7 de Febrer: *Discurs del president del «Centre Escolar Catalanista» de Barcelona, D Jaume Maspons y Camarasa, llegit en la sessió inaugural de las tascas del present curs.*

Lo Catalanista. Sabadell, 2 de Febrer: *Altra conferencia en lo «Centre Català» á cárrech de D. Antoni de P. Capmany.* Estens estracte de la conferencia de que parlarem en la secció de *Moviment Regionalista* de nostre número anterior.

Egara. Tarrassa, 2 de Febrer: *Un voto más*, per S. Article d' escelent doctrina regionalista escrit ab motiu d' unes paraules de *El Noticiero Universal*, dihent que es hora de obtindre franqueses municipals contra les intrusions del centralisme.

Lo Gironés. Gerona, 2 de Febrer: *Sempre 'ls mateixos*, per J. B. y S. A propósit de la qüestió alabesa.—*Discurs llegit per D. Antoni Auléstia y Pijoan president de la «Lliga de Catalunya», en la sessió inaugural del present any académich.*

La Opinió Escolar. Vilafranca del Panadés, 2 de Febrer: *Adagis y refrans*, per D. P. Llana.

Las Cuatre Barras. Vilafranca del Panadés, 2 de Febrer: *Un discurs de D. Joseph M.ª Planas y Casals*, per D. F. Romaní y Puigdengolas. Transcrit de *La Renaixensa*.

La Costa de Llevant. Sant Pol de Mar, 2 de Febrer: *Discurs llegit per D. Antoni Auléstia y Pijoan, president de la «Lliga de Catalunya», en la sessió inaugural del present any académich.*

El Fuerista. San Sebastian, 2 de Febrer: *La cuestión foral. Solidaridad.* Aplaudeix l' esperit de germanor que demostren les diputacions euskares, sempre quan una de aquelles regions es maltractada per lo centralisme.

—5 de Febrer: *El teatro euskaro.* Explicació del argument de la sarsuela bascongada de que parlám en lo *Moviment Regionalista* d' aquest número.

Semanario de Bañolas. Banyolas, 3 de Febrer: *Notas históricas. Origen de la nacionalitat catalana*, per don Joseph M.ª Monfort.

La Protección Nacional. Barcelona, 3 de Febrer: *El Jurado y la justicia catalana.* Estracte del «Manual de Novells Ardits» que proba que en 1518 existía á Catalunya la institució del Jurat.

La Región Cántabra. Santander, 4 de Febrer: *Pereda y los montañeses*, per Trementorio. Carta en que 's desfá lo dit per un crítich madrileny, de que tots los bons montanyesos comprarien un exemplar de «Peñas arriba», darrera obra del eminent Pereda, sols per «ser cosa del terrer, per tractarse d' aquell simpátich D. Joseph, que es, segons dihuen los periódichs, una gloria santanderina».

El Globo. Madrid, 5 de Febrer. *Don Joaquim María Sanromá*, per Ramon Perez Requeijo. Article necrológich del distingit economista barceloní, mort á Madrid en lo día 5 del mes passat, després d' una aprofitada vida de treball, en cátedres, academies, comisions, y llibres. Esgarriat per la influencia del qui fou son mestre en aquesta ciutat, en Laureá Figuerola, era com aquest decidit partidari de la tendencia lliure-cambista. Al devant del article vá 'l retrato del biografiat.

La Vanguardia. Barcelona, 8 de Febrer: *Una excursión á Londres. El Palacio de Cristal*, per D. Ramón Arabia y Solanas. Traducció d' un fragment del opuscul publicat per lo esmentat escursionista, contenint les quatre conferencies donades l' any passat en lo *Centre Excursionista de Catalunya.*

EFEMÉRIDES CATALANES

FEBRER.—Dia 11.

1414. En aquest día fou coronat en la Seu de Caragoça aquell primer monarca de raça castellana y primer conculcador dels furs populars que 'n tingué nostra terra per lo bisbe d' Osca, Domingo Ram, un dels compromissaris que 'l votaren en la vila de Casp. De manera que Ferrán d' Antequera no obtingué en aquell solemne acte l' honor d' ésser consagrat ni per lo metropolitá de Catalunya que se li havia mostrat contrari, ni per lo d' Aragó, ni tampoch per lo de Valencia.

Dia 12.

1136. Sant Olaguer fá donació al capitol catedral de nostra ciutat d' aquella heretat que possehia de la Batlloria y castell de Mollet en virtut de la donació feta 14 anys enrera per lo noble Pere Ramón, en descárrech dels agravis per éll inferits als prelats y canonges de Barcelona.

Dia 13

1766. Lluís Mison es lo nom d' un barceloní que morí en aquesta fetxa á Madrid y que no déu ésser oblidat. Moratín ha dexat dit que era un dels homens que més se distingiren en la Cort per sos conexements musicals y literaris; Soriano Fuentes que era un distingit flautista y compositor, que pertenexía com á professor de flauta y oboe á la capella reyal y que en 1757 obrí un nou camí á les cançons de teatre, puix ab una composició á duo que 's cantá en una funció

de la diada del Corpus, presentá lo modelo de lo que després se n' ha dit *tonadillas;* Samaniego en la taula de *El tordo flautista* l' ha recordat com á gran professor en dit instrument; y finalment l' autor d-l *Origen, épocas y progresos del teatro español,* García de Villanueva, al parlar de les *zarzuelas* ú óperes anteriors á son temps, diu que nostre compatrici fou un dels primers compositors nacionals en dedicarse á aquesta classe de composicions.

Día 14.

1833. Mor als 84 anys d' edat en lo monestir de Sant Benet de Bages lo P. Fra Mauro Ametller, natural de Palafrugell, quin nom será sempre agradable als amichs de la naturalesa. La seva celda en la casa de Montserrat era visitada per tots los qui anaven allí, puix era un verdader museu de les plantes é insectes que 's troven en aquella célebre montanya. Traduhí al catalá les *Glorias de María* de Sant Alfons M. de Ligori; inventá máquines y fou un espert mestre en cant plá y en altres géneros de música.

Día 15.

1531. Es aprovada per lo papa Climent VII la elecció feta per l' emperador Carles V pera lo bisbat de Barcelona en la persona del qui haventne sigut abat comandatari del monestir de les Avellanes y després canceller d' Aragó, havía donat penyores d' alta prudencia y era reconegut com á varó doctissim, lo noble Joan de Cardona.

Día 16.

1488. Es consagrada la iglesia de Sant Salvador de la vila de Sabadell que s' acabava de construir, essentne la continuació d' aquella que en 1076 baix igual advocació ho fou en lo terme de Sant Feliu de Rahona, al voltant de la que començá á construhirse aquella població tant notoria en los anals de la industria catalana; que més endavant fou casa de canonges regulars de Sant Agustí; després unida á la abadía del monestir del Estany y en tots temps parroquia matriu de la que es avuy ilustre ciutat.

Día 17.

1741. A Torá, bisbat de Solsona, veu la llum del día per primera volta lo qui n' havía d' ésser lo jesuita P. Rafel Nuix, qui havent tingut d' emigrar de sa patria quan la espulsió de la Companyia, acabá sos díes á Tarrassa als 61 anys d' edat dexant envejable recordança d' haver sigut un bon teólech, elegant y entés llatinista y un incansable home d' estudi.

Ramon N. Comas.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 31.

Lo President de nostra Diputació provincial, acompanyat del Governador Civil y dels diputats Srs. Sala y Soler y Arola, efectua la recepció de la carretera de Tarrassa á Martorell.

Febrer.—Dia 1.

Durant lo mes passat se recaudaren en aquesta Delegació d' Hisenda 6.018,177'94 pecetes.

—Surt de Reus una comissió de son Ajuntament, que vá á Madrid ab l' obgecte d' agenciar la resolució d' alguns assumptos de gran interés pera la localitat.

—Una comissió presenta al President de nostra Diputació provincial, una solicitut firmada per un bon nombre de pintors y esculptors, recomanant que la esmentada corporació compri la notable colecció de grabats acoblada per D Geroni Farando, professor que fou de nostra Escola de Belles-Arts. Dita colecció consta de quatre mil grabats, deguts á uns vuycents diferents autors.

Dia 2.

Torna de Madrid la comissió de nostre ajuntament, que presidida per lo Sr. Collaso, aná á la Cort pera gestionar una resolució favorable de la qüestió de les muralles.

—En lo Centre Agrícola del Panadés de Vilafranca, se celebra una reunió de contribuyents convocada per la Lliga de Productors al obgecte de tractar de quina manera deurán tramitarse los espedients pera obtenir la rebaxa de la contribució de les finques filoxerades.

—Té lloch en la Associació Agrícola de Reus y sa comarca una nombrosa reunió de pagesos al obgecte d' obtindre protecció del Govern, pera la desatesa viti-cultura.

Dia 3.

La Academia de la Joventut Católica de Barcelona commemora lo XXV aniversari de sa fundació ab una solemne festa religiosa celebrada en nostra Seu.

—Es robada l' administració subalterna que la Companyia Arrendataria de Tabacos te establerta á Tortosa. Lo metálich sustret se calcula en unes 20,000 pecetes, y 'ls efectes timbrats se creu representen un valor de 18,000.

Dia 4.

S M. la Reyna Regent, sanciona la llei referent á les muralles de Barcelona.

Dia 5.

Te lloch á Mataró una manifestació d' industrials, comerciants y agricultors, pera demanar á son ajuntament, gestione dels poders públichs, que no permeten l' aument de les tarifes ferro-viaries.

Dia 8.

La *Gaceta de Madrid* publica la llei aprobada per les Corts, relativa als terrenos viables de les enderrocades muralles d' aquesta ciutat.

La Catalana.—Imp. de J. Puigventós, Dormitori de St. Francesch, 5